

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. Describe the circumstances of the founding of the Jewish community of Amsterdam.
2. Describe communal life in Amsterdam in the mid seventeenth century.
3. Who was responsible for excommunicating Baruch Spinoza?
4. Name three works that were composed by Rav Menashe ben Yisrael.
5. When was official protected status granted to the Marrano community of England?

This and much more will be addressed in the second lecture of this series: "The Marrano Haven: Amsterdam, its Sages and Heretics".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind, as you listen to the tape and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it, as well, as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Series IX Lecture #2

THE MARRANO HAVEN: AMSTERDAM, ITS SAGES AND HERETICS
Presented by Rabbi Shmuel Irons

I. Excommunication in Amsterdam

קול ענות שמענו במרץ מארץ רחוקה עיר אמשטרדם . . . פלוני הרופא . . . מלעיג על דרו"ל באגדותיהם גם בחכמת הקבלה שולח יד לשונו ומתלוצץ על החכמה חכמת האמת ודיבר עליה דופי ואומר כי לא נחשב בעיניו כי אם רק הפלוסופיא ואחריה יהא נמשך כל אדם לא זולת ועוד מחזיק בטומאתו לצרף אליו אנשים הגונים ומפתה אותם לדעתם זאת הרעה: שנית . . . בהסכמות המעמדות והחכמים הוכרו כבה"כ בשתי הק"ק שכל הבשר הנשחט ע"י האיש ההוא היא נבלה והכלים שנתבשלו בהם אסורים כי אפילו הלכות שחיטה לא למד ופלוני הרופא הנזכר עלה לראש המגדול באותה שעה ואמר בקול רם שלא ישגיחו על ההכרזה ההיא ושיאכלו הבשר עליו ועל נפשו וכך נעשה ממקצת העם לא יראו לנפשם ואכלו מהבשר נבלה: כל אלה הגיע לאזנינו בכתב משלשה רבנים מובהקים מעיר אמשטרדם ונתקיימה חתימתם בפני הרב אב"ד דק"ק לובלין: והנה תורף שאלת הרבנים החכמים לקנא קנאות ד' צבאות . . . להחרימו ולנדותו עד ישוב מדרכי הרעה ויעשה תשובה שלימה וראויה: והנה חלקי אמרה נפשי דאין ספק שזה האיש חייב חרם נדוי ושמתא שם מיתה דאפילו צורבא מרבנן דסנויה שומעניה משמתנין ליה כדאיתא פרק אלו מגלחין ופירש הרא"ש לשם דהיינו כגון שמתעסק בספרי מינות וכך פסק ביורה דיעה וכל שכן המלעיג על דברי חכמים ומדבר דופי על חכמת הקבלה שהוא מקור התורה ועיקרה וכולה יראת שמים דפשיטא דחייב נידוי דאין לך מזלזל בד"ת דחייב נידוי גדול מזה ועוד דהלא נמשך אחר הפילוסופיא היא המינות בעצמה ואשה הזרה שהזהיר עליה שלמה כמ"ש הר"מ גבאי בספר מראות אלקים ולא זו בלבד אלא ממשך אליו גם אחרים ועובר על לאו לפני עיור לא תתן מכשול דחייב נדוי ומאחר דמשליך חכמת הקבלה ודברי רז"ל המקובלי' אחרי גיוו ראוי להחמיר עליו ביתר עוז להחרימו בכל החומרות החרם מכל מה שהפה יוכל לדבר וזה אין צריך פנים: גם על מה שהתריס כנגד אנשי המעמד והחכמים שהכריזו בציווייהם שהבשר נבלה והוא התיר מה שאסרו הם גם על זה חייב נידוי דאפילו היתה הוראה התלויה בסברא ובשיקול הדעת הלא שנינו בברייתא פרק אלו טרפות (דף מד) חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר ופי' הראב"ד דאפילו התיר אינו מותר ואפילו היה גדול ממנו בחכמה ובמנין . . . כ"ש הכא דאיהו יחיד כנגד רבים וקטן כנגדם דפשיטא דאינו רשאי להתיר מה שאסרו הם . . . ועל פי הדברים האלה הנני מוכן ומסכים עם החכמים שזרזוני להחרים ולנדות את האיש פלוני הרופא מאמשטרדם הנזכר בכל גבול ישראל פתו פתו כותי וכו' עד ישוב מדרכי הרעים הנזכרים ושב ורפא לו. . . וע"כ אם פלוני הרופא טוען הנני מוכן ומזומן להיות ציית דין על כל מה שמתרעמים עלי ואקבל עלי לקיים בכל אשר יפסקו הנה אין עליו עונש נדוי וחרם ובלבד שלא יהא שום צד ערמה בדבריו אלא תכף יקבע לד' זמן לילך ולדון בפני ב"ד חשוב הסמוך להם ולשם יקוב הדין ההר ביניהם . . . אבל אם יתן כתף סוררת לדחות אותם בקנה מעתה יחולו על ראשו נדוי וחרם שמתא שם מיתה עד ישוב בתשובה הגונה וראויה וכדאמרן ושל' על דייני ישראל והשומעים לקולם אני הקטן יואל פה קהלה קודש בריסק דליטא: שו"ת הב"ח ס' ד' ב'

We have heard a resounding but depressing voice from a distant land, the city of Amsterdam. . . . A certain physician . . . heaped scorn on the words of our Sages, of blessed memory, regarding their Aggadic (homiletic) statements. He also attacked the wisdom of the Kabbalah, and ridiculed this branch of science, the wisdom of Truth. He insulted it and stated his opinion that he esteems only the study of philosophy, to which every man should be solely attracted. He reinforced his impurity by having fine people, whom he had seduced to his way of thinking, attaching themselves to him. The second thing is . . . that by the decision of the council (ma-amad) and the sages of the community, they announced in the synagogues of the two holy communities (Bais Yaakov and N'vei Shalom) that all of the meat that had been ritually slaughtered by a certain person should be considered *nevailah* (carrion) and that the vessels in which they were cooked were forbidden, for that person never studied the laws of *shechita* (ritual slaughter). Thereupon, that aforementioned physician went up to the top of the tower and announced in a loud voice that the people should pay no attention to the proclamation [of the community's leadership] and, taking total responsibility upon himself, [he declared] that the community should continue to eat the meat [of that ostracized *shochet*]. Some of the community, without fearing for their souls, actually did eat that meat which was deemed [by the sages] to be *nevailah*. - All of the above came to our attention through a letter written by three expert Rabbanim of the city of Amsterdam. Their signatures were verified in the presence of the *Rav Av Bais Din* (Head of the Rabbinical Court) of Lublin.

Behold the essence of the question of the wise Rabbanim who came to jealously guard the honor of Hashem is regarding whether to excommunicate this person until he repents from his evil ways and becomes a complete penitent. Behold, my soul tells me that there is no question that this person should be condemned to excommunication . . . For even a scholar who has an evil reputation is excommunicated as is stated in the Chapter *Elu Megalchim* (Moed Katan 17a). The Rosh explains that this is referring to someone who is involved in heretical works, as is the ruling in Yoreh Deah (Chapter 334). Most certainly, then, it applies to someone who heaps scorn on the words of the Sages and who insults the science of Kabbalah, which is the source of the Torah and its essential teaching, and its entirety is full of the fear of Heaven. It is obvious that he should be condemned to excommunication, for there is no greater instance of belittling the words of Torah than this. In addition, he is attracted to philosophy, which is inherently heretical. This is the *strange woman* of which Solomon (*Shlomo HaMelech*) refers to [in *Mishlei*], as R. M. Gabai explains in his Maros Elokim. Not only that, but he also attracted to him others and violated the prohibition, *lifnai iver lo sitain michshol* (Before the blind, do not put a stumbling block), for which he is worthy of being condemned to excommunication. Since he has scornfully rejected the wisdom of Kabbalah and the words of our Sages, which are accepted, it is befitting to be stringent with him in the strongest manner and to excommunicate him with all of the stringencies that can be articulated. This is a matter that does not need any scrutiny. In addition, because he has repudiated the members of the council and the sages of the community, who proclaimed that the meat [of that particular *shochet*] was *nevailah*, and he allowed that which they had forbidden, he has committed a crime for which one should be condemned to be excommunicated. . . . For

all of the above I am ready and agree with the sages who have encouraged me to excommunicate the aforementioned physician of Amsterdam throughout the entire boundaries of Israel. His bread should be considered like that of the Cutheans (Samaritans) etc., until he repents from his evil ways. [Only] when he does penance will he be healed. . . . However, if that physician claims that he is willing and ready to listen to the judgement [of the *Bais Din*] and will accept all that is decided, [but wants to go to another *Bais Din* which is more expert,] then the punishment of excommunication of the [Amsterdam court], is not binding. However, there should be no hint of trickery in his statement and a date should immediately be set to go to the closest expert court. There, the legal decision rendered will pierce the mountain that divides them . . . If, however, he is merely playing with them and is pushing them aside with a flimsy excuse, then the full weight of the excommunication will fall upon his head until he sincerely repents. . . . **R. Yoel Sirkish, (Bach) Responsum VIII**

II. The Protective Power of Torah

A.

ת"ר: (דברים יא) ושמתם - סם תם, נמשלה תורה כסם חיים משל, לאדם שהכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו, ואמר לו: בני, כל זמן שהרטיה זו על מכתך, אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך, ורחוץ בין בחמין בין בצונן ואין אתה מתיירא, ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומל כך הקב"ה אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה - אין אתם נמסרים בידו, שנאמר: (בראשית ד) הלא אם תטיב שאת, ואם אין אתם עוסקין בתורה - אתם נמסרים בידו, שנא': לפתח חטאת רובק, ולא עוד, אלא שכל משאו ומתנו כך, שנאמר: ואלו תשוקתו, ואם אתה רוצה אתה מושל בו, שנאמר: ואתה תמשל בו. קדושין ל:

Our Rabbis taught: Ve-samtem (and you shall place Det. 11:18) [reads] sam tam [a perfect remedy]. This may be compared to a man who struck his son a strong blow, and then put a plaster on his wound, saying to him, 'My son! As long as this plaster is on your wound, you may eat and drink at will, and bathe in hot or cold water, without fear. But if you remove it, it will break out into sores.' Even so did the Holy One, blessed be He, speak unto Israel: My children! I created the Evil Desire, but I [also] created the Torah, as its antidote; if you occupy yourselves with the Torah, you will not be delivered into his hand, for it is said, "If you do well, you shall be exalted." (Gen. 4:7) But if you do not occupy yourselves with the Torah, you shall be delivered into his hand, for it is written, "Sin is crouching at the door." (Ibid.) Moreover, he is altogether preoccupied with you [to make you sin], for it is said, "And unto thee shall be his desire." (Ibid.) Yet, if you want, you can rule over him, for it is said, "And thou shalt rule over him." (Ibid.) **Kedushin 30b**

B.

אמר רבי יהושע בן לוי: מאי דכתיב (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה, זכה - נעשית לו סם חיים, לא זכה - נעשית לו סם מיתה. והיינו דאמר רבא: דאומן לה - סמא דחייא, דלא אומן לה - סמא דמותא. יומא עב.

R. Yehoshua b. Levi said: What is the meaning of the Scriptural verse: And this is the law which Moses set [before the children of Israel]? (Deut. 4:44) — If he is meritorious it becomes for him a medicine of life; if not, a deadly poison. That is what Rava [meant when he] said: If he uses it the right way, it is a medicine of life unto him; he who does not use it the right way, it is for him a deadly poison. **Yoma 72b**

C.

(1) זכה - ללמוד לשמה ולקיימה. רש"י יומא עב:

If he is meritorious - to study it for its own sake and to fulfill it. **Rashi Yoma 72b**

(2) למיימינין - של תורה, שמפושפושין טעמיהן בדקדוק - ובוררין, כימין המיומנת למלאכה. למשמאילין בה - שאין יגעים בה כל צרכן, אי נמי: מיימינין בה - עוסקין לשמה, משמאילים - שלא לשמה. רש"י שבת סג.

To those who go to the right hand - of Torah, who search out the rationale of the Torah with care and ultimately clarify the matter, like those who use the right hand which is best suited for work. **To those who go to the left hand - who don't toil sufficiently.** Another explanation: To those who go to the right hand refers to those who are involved in the study of Torah for its own sake. To those who go to the left hand refers to those who study not for its own sake. **Rashi, Shabbos 63a**

III. The Excommunication of Baruch Spinoza

The Lords of the Mahamad announce that having long known of the evil opinions and acts of Baruch d'Espinoza, they have endeavoured by various means and promises to turn him from his evil ways. But having failed to make him mend his wicked ways, and, on the contrary, daily receiving more information about the abominable heresies which he practiced and taught, and about his monstrous deeds, and having for this, numerous trustworthy witnesses who have deposed and born witness to this effect in the presence of the said Espinoza, they became convinced of the truth of this matter; and after all of this has been investigated in the presence of the honorable Chachamim, they have decided, with their consent, that the said Espinoza should be excommunicated and expelled from the people of Israel, as they now excommunicate him with the following ban:

By decree of the angels and by command of the holy men, we excommunicate, expel, curse and damn Baruch de Espinoza, with the consent of G-d, Blessed be He, and with the consent of the entire holy congregation, in front of these holy scrolls with the 613 commandments which are written therein; cursing him with the excommunication with which Joshua banned Jericho and with the curse which Elisha cursed the boys and with all the curses which are written in the Sefer Torah. Cursed be he by day, and cursed be he by night; cursed be he when he goes out, and cursed be he when he comes in. The L-rd will not spare him, but then the anger of the L-rd and His jealousy shall lie upon him, and the L-rd shall blot out his name from under heaven. And the L-rd shall separate him unto

evil out of all of the tribes of Israel, according to all the curses of the covenant that are written in this book of the Torah, "But you that cleave unto the L-rd, your G-d, are alive every one of you this day."

We order that nobody shall communicate with him, neither in writing, nor accord him any favor, nor stay with him under the same roof nor within four cubits in his vicinity, nor shall he read any treatise composed or written by him.

**Formula of
excommunication of Baruch Spinoza**

IV. The Mysticism of Rav Menashe ben Yisrael

אמונת הגלגול היא אמונה נכונה לכל קהל עדתנו ולא נמצא מי שימאן בה וירחיקנה בלתי הרב ר' סעדיה הגאון והברדש"י כנראה באגרת ההתנצלות להרשב"א. וכן כתב הרב ר'ל בן חביב בסימן ח' ז"ל אמנם יש כת אחרת גדולה מאד מחכמי ישר' המאמינים וכלם כתבו עליה כי היא אמונ' אמתית ועיקר מעיקרי התורה לתרץ קושית צדיק ורע לו. וכלנו אנחנו מחוייבים לשמוע דברי אלו האחרונים ולהאמין האמונה הזאת בלי שום פקפוק וספק כלל. עכ"ד וידוע הוא לכל בני שער עמי שספר הזוהר וכל ספרי המקובלים החזיקו מאד בזאת האמונה. ויען שהעיקר הזה הוא גם כן מכונת הספר ולתרץ צדיק ורע לו הנני בא ואביא כל הפסוקים המעידים עליו והטענות הראויות להשען עליהן. גם אשיב למתפלספים מבני עמנו ולכל הקמים עליו לרעה, ואתחיל ואומר הפסוק הראשון אשר כפי דעתי רומז לגלגול הוא מה שאומר לו הקב"ה לאדם הראשון אחר חטאו עד שובך אל האדמה כי ממנה לוקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב (בראשית ג:ט) רמז לו כי אחר שחטא יוכרח להתגלגל פעם אחרת ולשוב אל עפרו כדי להשלים מה שחסר הפעם הראשונה. וכן אמרו חכמי האמת והצדק אדם ראשי תיבות אדם דוד משיח, כי אדם אחר שחטא נתגלגל נפשו בדוד והוא גם כן חטא רק בדבר אוריה ולכן יתגלגל במשיח. ופסוק מלא הוא ועבדו את ד' א-להיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם (ירמיה ל:ט) וכתוב ודוד עבדי נשיא להם לעולם (יחזקאל לז:כה) גם בבן יקיר לו רמז לנו אדם הסוד הכמוס באומרו כי שת לי א-להים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין (בראשית ד:כה) כלומר תחת הבל ממש כי נשמתו היה דאם לא כן מה טעם תחת הבל וכי לא היו יכולים להיות שניהם בעולם וידוע היה שקין הרגו אבל הוא סוד הגלגול. גם בפרשת וזאת הברכה נאמר יחי ראובן ואל ימות ופירשו המפרשים התפלל עליו שיאריך ד' שניו ולא ימותו משבטו בכרת קודם השנים הקצובות. ורז"ל אמרו יחי בעולם הזה ואל ימות בחטאו בעולם הבא. אמנם הפירוש האמיתי הוא מה שתרגם אונקלס ומותא תנינא לא ימות, וכיון על הגלגול, וכמו שכתב הרב רבינו בחיי התפלל עליו שלא ישוב עוד משם לגוף אחר למות מיתה שניה, והגם שבין הי' הרוגי מלכות נכלל גם כן ראובן כבר תרץ הרקנטי בפרשת וישב כי אותה התפלה שהתפלל משה עליו היתה בשביל מעשה בלהה וכיון שפשע במכירת יוסף ביהות שנפטר ממנו ולא שמרו כראוי לכן הוצרך לאותו גלגול. ס' נשמת חיים מאמר הרביעי פרק ששי מהרב מנשה בן ישראל

The belief in the transmigration of the souls (reincarnation) is a correct belief which should be embraced by the Jewish community. With the exception of Rav Saadyah Gaon and Rav Yedayah HaPenini of Bezier, as it would seem from his apologetic letter to Rav Shlomo ben Aderes, there is no [scholar] who disagreed with it or rejected it. Similarly, HaRav Levi ibn Chaviv writes in his responsa, responsum number eight, "There is, however, another group of Jewish sages, a very large group indeed, who do believe in reincarnation. All of them write regarding it that it is a true belief and one of the essential principles of the Torah which resolves the problem of the suffering of the righteous. We are all required to listen to the words of this latter group and to accept this belief without any reservations or doubts." It is well known by all who dwell within the gates of my people that the *Sefer HaZohar* and all of the Kabbalistic works give great support to this belief. Since the elaboration of this essential principle is part of the purpose of this work, especially since it answers the problem of the suffering of the righteous, I am going to quote all of the verses in Scripture that attest to it, and the logical arguments upon which one can rely. **I also coming to refute those self acclaimed philosophers, members of our nation, and all of those who come to attack our nation.** I will begin by quoting the first verse which, in my opinion, gives hint to the phenomenon of reincarnation. This is the phrase wherein the Holy One, blessed be He, stated to Adam HaRishon (the first man) after his sin. "Until you return to the ground; for out of it you were taken; for dust you are, and to dust shall you return." (Gen. 3:19) He was hinting to him that after his sin he will be forced to be reincarnated and to return to "his dust" (a new incarnation) in order to complete what he had failed to accomplish the first time. Similarly, the sages of the Truth and Righteousness (Kabbalah) explain that the Hebrew word, **Adam** is an acronym for **Adam David Moshiach**. For the spirit of Adam, after he sinned, was reincarnated into David. David also sinned in regards to Uriah [the Hittite]. For this reason, he will be reincarnated into Moshiach. For this, there is an abundant Scriptural source. "But they shall serve the L-rd their G-d, and David their king, whom I will raise up to them." (Jeremiah 30:9) And it is written, "And my servant David shall be their prince for ever." (Ezekiel 37:25) Also, with his precious son, did Adam hint to us of this hidden secret by saying, "For G-d has appointed me another seed in place of Abel, whom Cain slew." (Gen. 4:25) In other words, he was saying that [Seth] was actually Abel (Hevel), because if that was not the case, what is the purpose of the phrase, "in place of Abel." Why couldn't they both be in the world at the same time? And it is [also] common knowledge that Cain killed [Abel]! [Rather,] it is [teaching us] the secret of the transmigration of the souls. Also in Parshas *Zos HaBerachah* it is stated, "Let Reuben live, and not die." (Deut. 33:6) The commentaries explain that Moshe prayed on his behalf that Hashem should grant him a long life and his tribe should not suffer the punishment of *karess* and die before their allotted years. Our Sages of blessed memory explained that the phrase, "Let Reuben live" is referring to this world and the phrase, "And not die" is referring to the next world. However, the true explanation is the translation of Onkelas, "And he should not die a second death." He was alluding to the doctrine of transmigration of the souls, just as the Rabbainu Bachaya states, "He prayed that he not come back again to another body to die a second death." Even though [the reincarnated soul of] Reuven was amongst the ten martyrs, [R. Menachem] Recanti, in *Parshas Vayeshev*, resolved this by explaining that Moshe's prayer was [that Hashem should atone] for the sin of Bilhah. But since Reuven was negligent regarding the sale of Yosef, for he left him and didn't guard him properly, he was forced to be reincarnated for that sin. **R. Menashe b. Yisrael, Nishmas Adam 4:6**